

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrlometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

Mezinárodní sociální a humanitární práce

Karel Matoušek

Program Hard and Smart

Bakalářská práce

vedoucí práce: doc. Mgr. Michal Růžička, Ph.D.

2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně a že jsem všechny použité informační zdroje uvedl v seznamu literatury.

V Brně dne:

.....

Karel Matoušek

Poděkování

Poděkování patří doc. Mgr. Michalu Růžičkovi, Ph.D. za odborné vedení této bakalářské práce. Dále bych chtěl poděkovat mé přítelkyni a rodině za oporu, kterou mi při psaní této práce poskytli.

Obsah

Úvod.....	6
1 Podané ruce.....	7
2 Program Hard and Smart	8
2.1 Cíl služby.....	8
2.2 Kontaktní práce.....	9
2.3 Aktivity programu Hard and Smart	9
2.4 Poslání	11
2.5 Výroční zprávy Podaných rukou (2019,2018,2017)	12
2.6 NEW net	13
2.7 Obdoba programu Hard and Smart v zahraničí	13
2.8 Safer clubbing.....	13
3 Harm Reduction	15
3.1 Cíle dle Harm reduction international	16
3.2 Jiný zdroj odkazující na cíle harm reduction:.....	16
3.3 Principy harm reduction dle Harm reduction International.....	17
4 Public Health – Veřejné zdraví	18
5 Výzkumná část.....	20
5.1 Výzkumný cíl a výzkumná otázka.....	20
5.2 Formulace výzkumného problému	20
5.3 Vzorek	21
5.4 Použité metody	21
5.4.1 Kvalitativní přístup.....	21
5.5 Data a jejich původ	22
5.6 Metoda zisku dat v kvalitativním přístupu	23
5.7 Metoda moderovaného rozhovoru (interview)	23
5.7.1 Polostrukturované interview	24
5.8 Metody a zpracování kvalitativních dat.....	25

5.8.1	Fixace dat	25
5.8.2	Systematické uspořádání dat pro kvalitativní analýzu	25
5.9	Rozbor dat.....	26
5.9.1	Otevřené kódování	26
5.10	Výzkumný vzorek.....	26
6	Výsledky výzkumu	27
6.1	Jak vnímají terénní pracovníci programu Hard and Smart situaci bezpečnosti mladistvých v klubech.....	27
6.2	Co vnímají terénní pracovníci programu Hard and Smart jako největší hrozbu pro mladistvé v klubech.....	30
6.3	Jak program Hard and Smart zlepšil bezpečnostní situaci na české klubové scéně a v oblasti nočního života dle pracovníků Podaných rukou.....	32
7	Interpretace výsledků výzkumu	35
7.1	Dílčí cíl 1: Jak vnímají terénní pracovníci programu Hard and Smart situaci bezpečnosti mladistvých v klubech.....	35
7.2	Dílčí cíl 2: Co vnímají terénní pracovníci programu Hard and Smart jako největší hrozbu pro mladistvé v klubech.	35
7.3	Dílčí cíl 3: Jak program Hard and Smart zlepšil bezpečnostní situaci na české klubové scéně a v oblasti nočního života dle pracovníků Podaných rukou	36
	Diskuse	37
	Závěr.....	39
	Seznam literatury.....	41
	Internetové zdroje.....	42

Úvod

Tato práce se zabývá problematikou bezpečnosti v klubech pro mladistvé. Jedná se o téma, o kterém se zatím moc nemluví, přitom je klubová scéna a noční život důležitým faktorem, který ovlivňuje a formuje velkou část mladé populace. Jedná se o prostředí, ve kterém se přirozeně vyskytují návykové a psychoaktivní látky. V tomto prostředí pak mohou prvotně vznikat různé závislosti, které poté v pozdějším stádiu přechází až v těžké závislosti, se kterými se následně potýkají nejen uživatelé drog a návykových látek, ale také sociální pracovníci a další pracovníci pomáhajících profesí. Toto prostředí je v této práci zkoumáno skrze program Podaných rukou Hard and Smart a jeho kmenových pracovníků.

Toto téma je více diskutované v zahraničí, kde se vyskytují i odlišné přístupy k řešení souvisejících problémů. Program se v mnoha ohledech inspiroval v zahraničí, v poslední době se začal angažovat i v mezinárodních programech zaměřených na harm reduction a public health. Tato spolupráce umožňuje kooperaci nových pracovních postupů a slučuje podobné programy, jeden program se tedy může učit od druhého.

Hlavním cílem této práce je **zmapovat a popsat bezpečnost mladistvých v klubech za pomoci programu Hard and Smart**. Tento cíl je zkoumán pomocí tří dílčích cílů, které ve svém konečném zkoumání odpovídají na hlavní cíl. Zvolenou metodou je kvalitativního sběru dat, formou rozhovorů s pracovníky programu Hard and Smart.

V teoretické části je využita literatura zejména vyplývající z pramenů organizace Podaných rukou. V práci jsou nastíněny důležité přístupy použité v programu Hard and Smart a podobné programy probíhající v zahraničí. Zdrojem informací se tedy stal pro teoretickou část především popis programu Podaných rukou, výroční zprávy Podaných rukou a jiné zahraniční zdroje.

V prvních pěti kapitolách se objevuje teoretický základ týkající se programu Hard and Smart, služby Podaných rukou a objasnění potřebné terminologie. Jedná se o informační podklad, který má sloužit k lepšímu pochopení následného bádání. Zbývající kapitoly se zabývají výzkumnou částí a teoretickému úvodu výzkumu. Výzkum je podrobně teoreticky popsán a následně je aplikován na vybraném testovacím vzorku. Následují výsledky výzkumu a následná interpretace výsledků dílčích cílů Pomocí těch je poté zodpovězen hlavní výzkumný cíl.

1 Podané ruce

Společnost podané ruce pomáhá lidem zbavit se závislosti, nebo v řešení jejich tíživé situace, která jim nedovoluje žít plnohodnotně a brání v zapojení se do života společnosti. Servis Podaných rukou nabízí všestrannou podporu a profesionální služby v oblastech prevence a léčby návykového chování. Taktéž nabízí programy pro děti a mládež a duševního zdraví. Ve spektru jejich zájmů je i ochrana veřejného zdraví a minimalizace rizik. Z historického pohledu Podané ruce sahají až do 80. let minulého století, kde vznikla svépomocná skupina na popud Jindřicha Vobořila. Část skupiny měla, už v té době, s drogami vlastní zkušenost. Za minulého režimu však byla skupina vystavena opresi ze strany státní bezpečnosti a jejich činnost byla komplikována. Ve svých počátcích také našla podporu v katolické církvi. Po roce 1989 byla založena Nadace Podané ruce. (Podané ruce, O společnosti [online])

2 Program Hard and Smart

Tato kapitola se zabývá samotným programem Hard and Smart. Je zde představen program Hard and Smart, který provozuje společnost Podaných rukou. Přímo tento program byl vybrán z toho důvodu, že se zaměřuje na téma, které nepokrývá žádný jiný projekt, nebo program na území České republiky. Tato část je tedy zaměřena na fungování, klíčové pojmy a další podrobnosti týkající se programu.

Cílovou skupinou jsou návštěvníci klubů a míst, které se věnují taneční scéně a nočnímu životu. Zaměřuje svou činnost na osoby ohrožené:

- ohrožené na zdraví z důvodu nechráněného, nebo jinak rizikového sexu
- které vykazují známky přehřátí, nebo dehydratace
- Rizikem způsobeným nadměrným hlukem
- Užíváním legálních a nelegálních psychoaktivních substancí

(Podané ruce, co delat kdyz, pdf [online])

Služba se zaměřuje nejvíce na věkovou skupinu mezi 15-35 lety, kteří již mají zkušenost s užíváním drog a potenciálně s nimi souvisejícími patologickými jevy. Podrobnější rozdělení zahrnuje i občasné uživatele drog, jedince experimentující s omamnými psychotropními látkami a neposledně i ty, kteří jsou přímo užíváním ohroženi. Při realizaci tohoto programu se pracovníci výjimečně setkají i s jinými problémovými uživateli. Pomocí konkrétní cílové skupiny se program může zaměřit na řešení a předcházení určitých nežádoucích situací. Jedná se o akutní ohrožení zdraví, nebo života způsobené předávkováním, dehydratací a dalšími. Řeší také akutní psychické potíže, potíže dlouhodobějšího rázu, jako je například závislost, a také problémy sociálního a trestněprávního rázu. (Podané ruce, program – centra-sluzby [online])

2.1 Cíl služby

Cílem je poskytnutí kvalitních služeb a současný důraz na hledání cílové skupiny v jejich přirozeném prostředí jako je taneční zóna a noční život. V těchto sférách se jim program snaží nabídnout preventivní odpočinkové zóny, které jsou také vhodným prostředkem k realizaci harm reduction činnosti. V rámci činnosti Podaných rukou v tomto programu se dále provádí monitoring rizikových oblastí v klubech, využití kontaktní práce a poradenství. (Podané ruce, Hardsmart-1, pdf [online])

Jedná se o minimalizaci rizik souvisejících s prostředím, ve kterém se běžně pohybují návštěvníci některých hudebních klubů a akcí, které spadají do kontextu harm reduction a

public health. Další věcí je poskytování, většinou jednorázové, krizové intervence a také poradenství, které odkazuje na již existující síť odborných služeb poskytující pomoc. Důraz je přitom kladen na aktivní poradenství a konání „tady a teď“. To vše v kontextu daného prostředí, které je náchylné k nadužívání legálních i nelegálních drog. Pro tyto účely se využívá postupů kontaktní práce. (Podané ruce, centra-sluzby [online])

2.2 Kontaktní práce

Termín kontaktní práce je v českém prostředí vnímán jako ekvivalent k termínu streetwork. Toto označení se používá zejména v německy mluvících zemích, v anglicky mluvících zemích se potom může objevit termín outreach work. (Streetwork, stránka 13 [online])

Jedlička termín kontaktní práce používá jako komplexní popis nízkoprahově organizovaných psychosociálních služeb, které si kladou za cíl vytvářet podmínky pro navázání kontaktu. Tyto služby cílí na uživatele, kteří nevyhledávají, nebo se vyhýbají standardní institucionální pomoci, zároveň je u nich důvodný předpoklad potřeby a účelnosti pomoci. Jedná se o pohyb v přirozeném prostředí uživatele, vědomý a vnímaný monitoring a ovlivňování, vytváření a udržování kontaktních rámců a kontextů. Kontaktní práce může být doručena ve dvou základních formách, a to v podobě mobilní a stacionární. Mobilní formou je myšlena terénní sociální práce či streetwork. Stacionární podoba je sociální práce s určitým zázemím pro vykonávání dané služby. Pracovník aktivně vyhledává své klienty za účelem navázání kontaktu. Je to aktivní proces spějící k reálné a jasné zakázce. K tomu patří i mapování, které je součástí vyhledávání. (Richard Jedlička, 2007, s.24-26)

V rámci kontaktní práce pracovníků Podaných rukou je poskytován harm reduction materiál například filtry Rolls, letáková informační kampaň, kondomy, špunty do uší apod. V rámci dalších služeb je možné provést měření alkoťestem, tonometrem, nebo provést ukázkou modelu působení psychoaktivních substancí na CNS formou projekce. (Podané ruce, centra-sluzby [online])

2.3 Aktivity programu Hard and Smart

Pomocí vytvoření klidové intervenční zóny přímo v klubech a hudebních podnicích lze šířit v rámci kompletního informačního servisu služeb podstatné informace. Klidová intervenční zóna je jasně označena a je vybavena k poskytnutí této služby. Zóna sama o sobě je taktéž nástrojem k zajištění a zviditelnění podstatných informací. Informace se implementují také na sociální síť klubů, se kterými program Hard and Smart spolupracuje. Dochází tak k většímu

dosahu informací. Druhý informační kanál se zaměřuje na vytvoření opatření platných pro festivaly a hudební podniky, které se zaměřují na certifikaci programu. Tato certifikace se uděluje na základě stálé informační kampaně vycházející z deseti témat programu Hard and Smart, která jsou umístěna na viditelných a frekventovaných místech podniku, nebo hudební akce.

Tyto témata jsou:

- Spolupráce s podniky, hudebními festivaly – koncepce spolupráce s majiteli klubů, organizátory akcí apod.
- Monitoring – jedná se o vhléd do prostředí dotčené scény, zájem o monitoring pramení z přirozeného zájmu odborných subjektů, do kterých se počítá i program Hard and smart. Tyto monitoringy jsou vždy dopředu domluvené s organizátorem, nebo vlastníkem objektu. Tato spolupráce je založená na průběžné a předem určené komunikaci, aby se mohlo efektivně reagovat na rizikové a patologické situace v průběhu akcí. Pracovníkům je tedy poskytnuto nějaké zázemí, ve kterém se mohou realizovat. Tato aktivita není pro druhou stranu zpoplatněna. Smluvně je zde nechán velký prostor pro kreativitu pracovních postupů.
- Placená spolupráce – vychází z podmínek, které jsou předem domluvené a ve kterých je jasně smluvený rozsah a podmínky. Reflektují zpravidla přání a očekávání majitelů klubů, organizátorů apod. Ve smluveném prostředí se vytváří preventivně – intervenční zóny, které slouží právě k harm reduction a safer clubbing. Tato základní varianta může být doplněna i o vedlejší „chill out“ stage. Jedná se o hudební scénu, na které hraje klidnější muzika a kde je míra hluku omezena na určitou hranici. Časové rozpětí a parametry fungování pro konkrétní službu jsou jasně stanoveny ve smlouvě. S touto aktivitou je zaveden poplatek pro majitele/pořadatele na krytí nákladů na službu.
- Certifikace – spolupráce na nejširší možné úrovni, má dlouhodobý charakter a vzniká teprve po splnění všech předchozích podmínek. V rámci pozitivní změny podniku, nebo akce v oblasti snižování rizik a jiných úprav dochází k naplánování bodů programu. Pro předpoklad získání certifikátu je potřeba splnit nejméně 8 z 10 bodů.
- Spolupráce s vybranými souvisejícími subjekty a partnery programu – jedná se o navázání spolupráce s důležitými aktéry, kteří se zabývají problematikou nočního života a zábavy. Spolupráce se tedy zaměřuje na politické a odborné autority, policii, komerční subjekty, média a podobně. To vše za účelem vytvoření nového standardu týkajícího se

problematiky, na kterou se zaměřuje i Hard and Smart program. Napomáhá i k rozšíření povědomí o podobných programech.

- Zahraniční spolupráce – spojení pro účely spolupráce napříč Evropou. Jedná se o podobný koncept ochrany uživatele nočních klubů a jiných kulturních událostí u kterých se vyskytují větší rizika. Funguje na principu dlouhodobé spolupráce.

Témata a služby směřované přímo na příjemce pomoci:

- Edukace a doplnění informací – podává se v kontextu rizikového užívání drog, snaží se o racionálnější přístup k užívání. Předchází intoxikaci.
- Ochrana sluchu – poskytuje ochranné pomůcky a informační servis.
- Odstranění či zmírnění dalšího souvisejícího rizikového chování – zahrnuje informace ohledně bezpečného sexu, prevence dehydratace a přehřátí, anebo třeba prevenci vůči agresivnímu chování.
- Bezpečnější návrat domů – možnosti zajištění odvozu, nebo jiných cest dopravení klienta bezpečně domů. Měření alкотestrem.

Další sekundární cíle – redukce trestných a přestupkových činností ve sledovaném prostředí, podpora zdravějšího životního stylu a jiné. (Podané ruce, centra sluzby [online])

2.4 Poslání

Poslání programu koresponduje s celkovou filozofií organizace. Proto se zaměřuje na všestrannou pomoc a podporu lidem v krizových situacích, snaží se o osvobození klientů od závislostí a dalších tíživých situací, které jim brání v prožití plnohodnotného a kvalitního života. (Podané ruce, výroční zpráva, 2017 [online])

Poslání programu spočívá ve snaze o bezpečnější a zdravější formu zábavy ve sledovaném prostředí klubů, hudebních akcí a nočního života. Tento program představuje preventivní a intervenční činnost. Zaměřuje se na rizikové faktory, které se v této oblasti často vyskytují. Jedná se zejména o přehřátí, poškození sluchu, rizikový sex, legální i nelegální psychoaktivní substance, nebo třeba bezpečný návrat domů. (Podané ruce, co dělat když [online])

Odborná realizace přímo na hudebních a jiných kulturních akcích probíhá formou vytvoření specializovaných intervenčních a klidových zón, nebo skrze monitoring prostředí. (Podané ruce, Hardsmart-1 [online])

2.5 Výroční zprávy Podaných rukou (2019,2018,2017)

V roce 2019 bylo do programu zapojeno přes deset klubů. Například se jedná o brněnské kluby Melodku, Eleven, Yacht, Art bar a Flédu. Mezi pražské zástupce patří třeba klub Storm. S těmito kluby byl proveden úspěšný proces opětovného ověření a následného udělení certifikátu Hard and Smart. Dále pak byly zapojeny tzv. „open air“ festivaly (například Den Starobrna, brněnský Majáles aj.). Dle údajů z výroční zprávy programu bylo provedeno 82 klubových a „open air“ akcí u kterých probíhaly dobrovolné činnosti programu Hard and Smart. (Podané ruce, výroční zpráva, 2019)

Dále je také patrný vzrůst těchto aktivit ve srovnání s předchozím sledovaným obdobím z roku 2017, a to až o 15 %. Oproti takto monitorovaným akcím se z celkových 39, které proběhly v roce 2017 (Podané ruce, výroční zpráva, 2017 [online]), vzrost počet v roce 2019 na 71 akcí. Rovněž počet klientů vzrostl z 4172 na 8000.

Tyto čísla výročních zpráv jasně poukazují na vzrůstající zájem o programy podobného rázu a zároveň také legitimizují náklady spojené s provozem programu. Podané ruce spolupracují i s různými agenturami, které pomáhají programu růst. Jedná se především o průzkum veřejného mínění. Takovou agenturou je například NMS Market Research. (Podané ruce, výroční zpráva, 2019)

Agentura NMS Market Reserch fungující od roku 1999 pomáhající s průzkumy trhu je členem organizací SIMAR (Sdružení agentur pro výzkum trhu a veřejného mínění), ESOMAR (světová organizace pro výzkum veřejného mínění a marketingový výzkum a MSPA (světová organizace sdružující profesionály v mystery shoppingu a Global (mezinárodní sdružení pro výzkumné agentury). Agentura realizovala a pomáhala při výzkumech i kolem nočního života a klubové scény. (Agentura pro výzkum trhu, NMS research, 2020 [online])

Hlavní cílovou skupinou jsou převážně dospívající a mladí dospělí, kteří užívají legální i nelegální drogy. Tento vzorek zahrnuje pravidelné uživatele, občasné uživatele a také osoby experimentující s drogami. „Dle prevalence užívání alkoholu, marihuany a dalších drog mládeže a návštěvnosti letních festivalů, klubů a dalších hudebních podniků roku 2019 i předcházejících letech, lze předpokládat, že potenciální okruh osob, jimž je program určen, můžeme odhadem na ČR stanovit řádově na úrovni statisíců.“ (Podané ruce, výroční zpráva, 2019)

Výroční zpráva z roku 2018 uvádí až 100procentní nárůst klíčových sledovaných ukazatelů oproti roku 2017. Tyto čísla potvrzují funkčnost nastavení programu a zvyšující se zájem o danou koncepci. I díky spokojenosti klientů se program dostal do širšího povědomí

společnosti a začal spolupracovat s odbornými subjekty jako je na příklad evropská síť NEW net. (Podané ruce, výroční zpráva, 2018 [online])

2.6 NEW net

NEW net je mezinárodní uskupení zabývající se Nightlife a Well – being. Vznikla v roce 1998 sdružením skupin, které se zabývaly taneční kulturou a drogovou problematikou. Dnes spadá do subjektů v neziskovém sektoru zabývající se zdravím a nočním životem. Spolupracují s odborníky v daném tématu, místními autoritami i s vědeckými výzkumy. (Safer night life, who we are, 2017 [online])

2.7 Obdoba programu Hard and Smart v zahraničí

Principiálně stejně fungují i některé programy ve světě. Ve Švýcarsku je ukázkou protidrogová politika postavena na principu, že každý nese odpovědnost za své chování. Tento inovativní švýcarský přístup se jmenuje „drug checking.“ Jeho cílem je mezi uživateli drog rozšířit informace týkající se bezpečného užívání a zároveň upozorňovat na nepříznivé dopady, které z této činnosti mohou pramenit. Hlavním cílem je tedy předcházet předávkování, předejít předčasným úmrtím a snížit negativní dopady spojené s užíváním drog. Tento švýcarský model funguje ve své podstatě stejně, jako program Hard and Smart. I zde jsou tedy zakomponovány harm reduction a public health techniky. Základním kamenem je pro ně informovanost uživatelů. Většina z uživatelů není schopna „vzít“ drogu bez toho, aniž by podstoupili některé z mnoha rizik s tím spojených. Problém je, že nemůžou brát drogu „zodpovědně“, když neznají složení látky a ani její původ, jelikož většina takovýchto „rekreačních“ drog je z pouličního prodeje. Snížení rizika tedy může fungovat na té bázi, že si uživatel nechá drogu otestovat ve speciálně zřízených drogových centrech. Při návštěvě tohoto zařízení je také vyžadována informační schůzka s „klientem“, kde je upozorněn na přidružená rizika a jedná se tedy o snahu následné péče. (House of Switzerland, drug checking, 2020 [online])

2.8 Safer clubbing

V Anglii se tímto termínem označují cíle, které vedou vytvoření takového prostředí, které zajišťuje bezpečné prostředí, okolí klubu. Za bezpečné prostředí klubu zodpovídá majitel. Jestliže má dojít k taneční akci, nebo akci podobného charakteru, musí o tom být informovány místní autority a jsou uděleny povinnosti, které je potřeba splnit, aby k takové akci mohlo dojít. Mělo by být zabráněno nepřiměřenému přelidnění v závislosti k vyhrazenému prostoru. Dále

by měla být zajištěna správná cirkulace vzduchu, zajištění pitné vody a další metody zabraňující přehřátí a dehydrataci. Plus další pravidla týkající se celkové bezpečnosti na akci tanečního charakteru. (Home office, London drug policies pdf, 2002 [online])

V roce 2014 program safer clubbing přijal i klub Institut fuer Zukunft. Termín safer clubbing označuje bezpečně strávený volný čas v prostředí klubů a nočního života. Ačkoliv jsou drogy v klubu Institut fuer Zukunft zakázány, je téma zabývájí edukací ve sféře nelegálních psychoaktivních substancí běžnou součástí klubů, a to za účelem minimalizovat rizika spojená s drogovým užíváním. V rámci safer clubbingu je kladen důraz i na bezpečný sex a případně i na rozdávání kondomů a zajištění bezpečí v tak zvaných „dark rooms“, v podobě personálu, který je nedaleko a v případě nouze může zasáhnout. (Institut fuer Zukunft, 2012 [online])

3 Harm Reduction

Dle prof. Erica Sigla lze harm reduction popsat jako pokus o zmírnění následků užívání drog pro ty, kteří v konzumování drog pokračují. Vznik tohoto přístupu vznikl na základě reakce na „přístup nulové tolerance.“ Zaměřuje se zde více na praktické cíle nežli na cíle idealizované. Zárodek harm reduction vznikl v oblasti nelegálních drog, odkud se poté rozšířil i do sféry legálních drog, kde se zakořenil do celkového systému veřejného zdraví a advokacie. V průběhu času se tento přístup osvědčil a získal si „oficiální“ přijetí. Například ho používá Kanada ve své strategii v boji proti užívání drog. Nadále však existuje jen velice omezená definice harm reduction. Hlavní myšlenkou je to, že nemůžeme očekávat u všech kdo užívají, že se své závislosti v dohledné době vzdají. Zaměření je potom spíše na krátkodobé cíle, které mají prioritu před dlouhodobými cíli. Harm reduction by měl zastávat neutrální pozici, co se týče legalizace drog. Podstatou tohoto konceptu je to, že se zmírňují následky užívání drog alespoň v krátkodobém horizontu, kdy užívání pokračuje. (Single 1995, s.287-290)

Obvykle se anglický název „harm reduction“ nepřekládá do češtiny a označuje postupy které vedou ke snížení a minimalizaci poškození zdraví a sociálních vztahů v důsledku drog. Vztahuje se na osoby užívající drogy, které nejsou motivovány k tomu, aby přestaly. Harm reduction se snaží minimalizovat, omezit a předejít života a zdraví ohrožujících infekcí, které se mohou šířit mnoha způsoby. Postupy jsou nejčastěji výměna použitého injekčního materiálu za sterilní, poskytování informací o možnostech léčby a zlepšení celkové situace, kontaktní poradenství a seznámení s riziky souvisejícími s užíváním drog. Mezi oblasti harm reduction spadá i bezpečný sex včetně distribuce kondomů, substituční léčba, nebo aplikační místnosti. V rámci poradenství a edukace se poskytují rady, vysvětlení, jak drogy bezpečně užívat, přičemž musí být tyto informace směřovány jen na konkrétní cílovou skupinu. (Kalina. 2001, s.43)

Harm reduction je veřejná zdravotní strategie, která byla vytvořena zejména pro dospělé se závislostí na substančních drogách, kteří nejsou motivováni k abstinenci. Harm reduction přístupy jsou účinné ve snižování poškození zdraví a úmrtnosti ve sféře této populace. V minulosti byl harm reduction úspěšně aplikován v sexuální edukaci s cílem snížit porodnost a počet přenosných pohlavních nemocí mezi náctiletými. Filozofie harm reduction také úspěšně snížila počty rizikového pití alkoholu. Cílová skupina, které jsou poskytovány strategie harm reduction také ovlivňují, jakým způsobem tyto procesy probíhají. Pracovníci poskytují péči

adolescentům by měli znát principy harm reduction při snižování rizik spojených s dospíváním. (Robinson 2008, s.53-56)

Podle jiného zdroje je harm reduction označení pro veřejné programy a politiku jejíž cílem je zmírňovat škody spojené s užíváním drog. Jejich výsledkem by měly být mimo jiné i snižování nákladů spojené s následnou péčí a léčbou. Jedná se o konkrétní kroky vedoucí ke zmírnění poškození, které způsobuje užívání drog. (Kalina, a kol. 2001, s.43-53)

3.1 Cíle dle Harm reduction international

V současné době neexistuje obecně přijatá definice harm reduction. Nicméně v tomto textu je uvedena definice harm reduction podle mezinárodní pozice, která je založena na letech praxe v oblasti drogového užívání, veřejného zdraví a lidských práv. Na této definici se shodlo sdružení partnerských organizací. Programy harm reduction odkazují k opatřením, programům a cílům, které by měly redukovat negativní zdravotní, sociální a právní dopady spojené s užíváním drog. Tento program je zakotven ve spravedlnosti a základních lidských právech. Snaží se zaměřit na pozitivní změnu ve spolupráci se skupinou lidí, kteří jsou z mnoha důvodů ohroženi sociálním vyloučením. Harm reduction zahrnuje širokou škálu zdravotních a sociálních služeb, které se dají použít na legální i nelegální drogy. Zahrnují tedy aktivity jako jsou například: bezpečné užívání drog, různé programy zabývající se výměnou použitých jehel, programy bydlení a zaměstnanosti pro osoby, které určitým způsobem překonali svou závislost. Dále zahrnuje programy pro bezpečné užívání a předcházení předávkování, psychologickou podporu a celkovou informovanost o daných problémech. Tyto přístupy jsou ve svém důsledku finančně/nákladově výhodné, evidované a mají pozitivní vliv na jednotlivce i celkovou komunitu. (Harm reduction international, what is harm reduction, 2020 [online])

3.2 Jiný zdroj odkazující na cíle harm reduction:

Harm reduction je založen na poznání, že mnoho lidí po celém světě je neschopno, anebo nemají zájem na tom, aby přestali užívat zakázané drogy. Ve svém působení se snaží povzbuzovat lidi k pozitivním změnám v jejich životě – to znamená udržovat je v kondici, aby nebyl ohrožen jejich život a zároveň ochraňovat jejich zdraví. Harm reduction je spíše podpůrná činnost, ne donucovací a snaží se všemi silami zlepšit životní situaci, i když výsledek může být velmi nepatrný. Zmírnění zákonů ohledně drogové politiky – hledá cesty k úpravě protidrogových zákonů a vymáhání práva tak, aby nepoškozovaly zdraví lidí užívající drogy. Mezi problémové

zákony patří kriminalizace lidí užívající drogy, policejní praktiky, odmítání poskytnutí zdravotních služeb apod. (Kalina a kol., 2001, s.43-53)

3.3 Principy harm reduction dle Harm reduction International

Společenství Harm reduction International si vytvořilo seznam principů, které by měly být použity při pracovních postupech s cílovou skupinou.

1. Respektování práv osob užívající drogy – tyto principy jsou primárně zakotveny v cílech chránit základní lidská práva a zlepšení celkovou situaci veřejného zdraví. Jednání s lidmi, kteří užívají drogy a také s jejich okolím, tak, aby byla zachována jejich důstojnost – to jsou základní povinnosti integrovány v harm reduction. To že osoba užívá drogu automaticky neznamena, že ztratí svá práva, nadále mají tyto osoby zachována práva na život, zachování zdraví, práva na sociální služby, soukromí a následně na ochranu proti nelidskému, nebo krutému zacházení.
2. Závazek k sociální spravedlnosti a spolupráce s komunitami užívající drogy – snižování dopadů užívání drog je založeno na vůli řešit a čelit diskriminaci a ujištění se, že nikdo nebude vyloučen ze systému zdravotní a sociální péče. Toto vyloučení by se mohlo stát na základě užívání drog, národnosti, pohlaví, sexuální orientaci a mnoha dalších faktorů. Lidé musí mít rovný přístup k službám, bez zbytečných bariér a obstrukcí, které by jim znesnadnily dosažení potřebné pomoci. Smysluplné zapojení samotných uživatelů drog do upravování, podílení se na vedení a hodnocení programů je dalším aspektem harm reduction.
3. Vyhýbání se stigmatizaci – pracovníci praktikující principy harm reduction jsou nastavení tak, aby své klienty vnímali s jejich problémy a obtížemi komplexně a bez předsudků. Dále své klienty potkávají v jejich „přirozeném“ prostředí. Komunikace s klienty probíhá ve vzájemném respektu a nepoužívají se například termíny jako „špatná droga“. Stigmatizující výrazy prodlužují škodlivý stereotyp a vytváří bariéry mezi klientem a sociální a zdravotní službou. (Harm reduction international, what is harm reduction, 2020 [online])

4 Public Health – Veřejné zdraví

Veřejné zdraví, zdravotní strategie mají za účel zlepšení celkového zdraví lidí. Správná strategie je klíčová pro veřejné zdraví a blaho lidí. Inspirující doporučení bylo předneseno v Australském Adelaine při konferenci WHO, která se věnovala péči o zdraví. Zdravotní strategie je projevem zájmu o správný životní styl všech lidí. V zájmu zdraví se vyskytují tři klíčová slova, a to zájem, odpovědnost a spravedlnost. V rámci této strategie Evropské unie dle programu SZO Zdraví 2020, jsou hlavními cíli zlepšení zdraví obyvatel a zmenšení tak jejich celkové nerovnosti. (Holčík, 2016, s.229-231)

Cíle programu Zdraví 2020 jsou zatím formulovány v šesti jednotlivých bodech. Jedná se o spojení sil všech evropských členských zemí a Evropské úřadovny SZO za účelem dalšího rozvoje zdraví. Dalším cílem je prodlužovat život a zvyšovat kvalitu žití. Zefektivnit řízení v oblasti péče o zdraví a vnímat zdraví jako vnitřní sílu, která je motorem k celkové spokojenosti. Stanovení společných strategických cílů ve všech úrovních společnosti s cílem všeobecného blaha. Urychlení poskytování informací, zkušeností a realizace informací je dalším cílem programu Zdraví 2020. Posledním bodem se program zaměřuje na rozšíření a zlepšení spolupráce, to znamená i samotné zapojení lidí do zdravotní politiky. (Holčík, 2011, s.525-526)

Veřejné zdraví lze dle zákona České republiky 258/2000 definovat jako zdravotní stav obyvatelstva a jeho skupin. Tento stav se definuje souhrnem přírodních, životních a pracovních podmínek a způsobem života. Ochranou veřejného zdraví se rozumí souhrn činností a opatření, která dopomáhají k ochraně zdravých životních a pracovních podmínek. Poté se jedná také o zabránění šíření nemocí, ohrožení zdraví v práci. Veřejné zdraví je ohroženo v momentě, kdy jsou obyvatelstvo a jeho skupiny vystaveny nebezpečí.

V tomto zákoně se rozlišuje dle typu ochrany na:

- Voda a výrobky přicházející do přímého styku s vodou, chemické látky, chemické směsi a vodárenské technologie, koupaliště a sauny
- Podmínky pro výchovu, vzdělávání a zotavení dětí a mladistvých, podmínky vnitřního prostředí stavby a hygienické požadavky na venkovní hrací plochy pro hry dětí
- Hygienické požadavky na provoz zdravotnických zařízení a některých zařízení sociálních služeb
- Hygienické požadavky na výkon činností epidemiologicky závažných a ubytovací služby

- Hygienické požadavky na předměty běžného užívání
- Ochrana před hlukem, vibracemi a neionizujícím zářením
- Ochrana zdraví při práci
- Nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a chemickými směsmi
- Dále jsou zde tzv. Hlavy zabývající se předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění, další povinnosti osob v ochraně veřejného zdraví a státní správě v ochraně a podpoře veřejného zdraví. (Zákon č. 258, §2-5)

Dle autora Vladimíra Kebzy je veřejné zdraví a jeho ochrana a podpora významnou měrou obsaženo ve zdravotní politice jak České republiky, tak i na mezinárodním poli. V rámci Evropské unie je veřejné zdraví ukotveno pomocí Amsterdamské smlouvy, která mimo jiné deklaruje, že se ve všech politikách bude uplatňovat vysoká míra ochrany zdraví. Národní politiky budou doplněny o akce Společenství, které jsou zaměřeny na zlepšení veřejného zdraví a obecné prevence ochrany zdraví. Dalšími významnými dokumenty týkající se veřejného zdraví jsou dále: Deklarace o duševním zdraví pro Evropu z roku 2005, Strategie životního prostředí a zdraví dětí z roku 2002, Strategie a bezpečnosti potravin a výživy na období let 2010-2013 z roku 2009 a mnoho dalších. Z českého prostředí můžeme uvést Národní program zdraví, Akční plán zdraví a životního prostředí České republiky, nebo třeba zákon o ochraně veřejného zdraví. (Kebza, 2017, s.24-25)

5 Výzkumná část

Touto kapitolou je uveden cíl zkoumání, popis metod, které byly při výzkumu použity a nástin některých ze základních pojmů, které se budou v této práci objevovat. Dále je popsán výzkumný soubor se zaměřením na analýzu dat a konečně i na výsledky, které ze zkoumání vyplynou.

5.1 Výzkumný cíl a výzkumná otázka

Stanoveným cílem této bakalářské práce je zmapovat a popsat bezpečnost mladistvých v klubech za pomoci programu podaných rukou Hard and Smart. Metodu zkoumání jsem si vybral kvalitativní výzkum pomocí polostrukturovaných interview.

Dílčí cíl 1: Jak vnímají terénní pracovníci programu Hard and Smart situaci bezpečnosti mladistvých v klubech.

Dílčí cíl 2: Co vnímají terénní pracovníci programu Hard and Smart, jako největší hrozbu pro mladistvé v klubech.

Dílčí cíl 3: Jak program Hard and Smart zlepšil bezpečnostní situaci na české klubové scéně a v oblasti nočního života podle pracovníků.

5.2 Formulace výzkumného problému

Dle Smékala je při formulaci výzkumného problému zapotřebí nejprve jasně určit, jakým problémem se v práci budeme zabývat. Při tom musíme určit, jaký typ problému zkoumáme a v čem problém hledáme. Smékal (nedatováno) (dle Miovského, 2006, s.88)

Jakmile máme definovaný zkoumaný problém práce, tedy i vymezení základu práce, je možné postoupit v práci a začít vymýšlet výzkumné otázky. Výzkumné otázky mají charakter jasného významu a srozumitelnosti. Ve výzkumu poté musí být patrné, že si na dané otázky dokážeme sehnat odpovědi. Specifickým znakem výzkumné otázky je i to, že ji můžeme v průběhu výzkumu změnit, někdy je to i nutnost. V průběhu výzkumu se taková otázka dá přeformulovat, zpřesnit, a to v případě, kdy naznáme, že je otázka položena fádně, nepřesně apod.

V této práci za výzkumný problém považuji rizikovost nočního života a klubové scény. S těmito fenomény je spojeno nadprůměrné užívání drog a tím roste i riziko možné intoxikace a další. Těmito dalšími riziky je myšleno například: zdravotní problémy, bezpečný návrat domů, možné konfliktní situace aj. Tímto tématem se zabývá služba Podaných rukou a s jejich pomocí bych chtěl bezpečnost na klubové scéně a v oblasti nočního života prozkoumat.

5.3 Vzorek

Pro výzkum jsem vybral vzorek terénních pracovníků služby Podaných rukou. Vybraný vzorek spadá pod program Hard and Smart. Jedná se o čtyři kmenové terénní pracovníky brněnské pobočky Podaných rukou.

Tabulka 1 *Výzkumný vzorek*

	věk	pohlaví	délka praxe
Respondent 1	34 let	muž	10 let
Respondent 2	28 let	žena	9 let
Respondent 3	30 let	muž	5 let
Respondent 4	28 let	žena	6 let

5.4 Použité metody

5.4.1 Kvalitativní přístup

Dle Miovského (Miovský, 2006, s.13-14) se pod kvalitativním výzkumem chápe mnoho různých definic, autoři se nedrží přesné terminologie, a i proto je celkové určení jednotné definice roztržité a nejednotné. Někteří, zejména konstruktivisticky smýšlející autoři, dokonce podporují nejednotnost terminologie týkající se kvalitativních metod. Nejčastěji tyto snahy považují za zbytečné a nepodstatné, jsou vnímány jako silně ovlivněné převažujícím metodologickým přístupem, který už je „překonaný a sterilní.“

Ve slovníku cizích slov od Klimeše (Klimeš, 1981, s. 416) však můžeme najít více popisující definici kvalitativního výzkumu – je to takový výzkum, který nám odhaluje předmět našeho zájmu. Lze také říct, že objevuje původní „určenost předmětu.“ Tímto se tedy liší od kvantitativního přístupu.

Další definice uvádí rámec kvalitativního výzkumu – tento rámec má pospaná obecná pravidla a požadavky, které by měly být obsaženy ve všech výzkumných programech, alespoň v malém množství. Tyto požadavky by měly být splněny, jestliže chce autor aplikovat kvalitativní metody. Obecné požadavky a pravidla se ve výzkumech mohou v jejich intenzitě lišit, měl by však být zachován obecný rámec, a to alespoň na minimální hranici. (Miovský, 2006, s.70)

Pozice výzkumníka je formována i tím, do jaké míry je pracovník do celého procesu zapojen. V kvalitativním výzkumu je výzkumník důležitý článek v celém procesu a v celém průběhu jej ovlivňuje a jako každý člověk je i výzkumník ovlivňován různými vnějšími faktory. V rámci průběhu dotazování je člověk pokládající otázky v roli zodpovědné za výzkum, ví, co se bude dále odehrávat a je tak držitelem určité moci. Dalším aspektem kvalitativního výzkumu je jeho různorodost týkající se kontextuálních souvislostí. To znamená, že standardizovaný postup je v tomto případě těžko realizovatelný a je od něj v takovýchto případech opuštěno. (Miovský, 2006, s.72)

Moje zkušenost je podobná v tom, že jsem věděl, jakým způsobem se bude výzkum dál ubírat, nicméně jsem otázky dopředu vytiskl a nechal je dotazovanému k dispozici během výzkumu. Potvrdila se mi taktéž různorodost kontextuálních souvislostí. S každým respondentem probíhal trochu jiný postup dotazování a získání dat.

5.5 Data a jejich původ

V terénním výzkumu se rozlišují dvě skupiny zdrojů dat. Primární skupinou jsou poté myšleny všechny informace, které jsou získány přímo v terénu za pomoci výzkumníka. Takto vytvořená data poté slouží jako základy analýzy. Jedná se o rozhovory, zápisky, fotky, videa, nebo jakýkoliv jiný audiovizuální záznam, nebo fyzický materiál získaný v terénu. Druhou skupinou informací jsou potom taková data, která mohou podpořit primární jádro analýzy. Plní tedy podpůrný charakter, dotváří celkový obraz reality. Do této skupiny patří data jako zdravotní zprávy, různé spisy, nebo jiné podobné dokumentace. (Plummer in Miovský, 2006, s. 106)

Primární data jsem zachoval v podobě audiozáznamu a zápisků, například jednotlivé časy k začátku každé z otázek apod. V rámci podpůrných informací jsem poté zjišťoval například věk, či délku praxe v oboru.

5.6 Metoda zisku dat v kvalitativním přístupu

Metod získávání kvalitativních dat existuje celá řada a závisí na uvážení výzkumníka, který způsob si vybere. Pro upřesnění je vhodné uvést pár příkladů: pozorování, skupinové interview, polostrukturované interview, textové dokumenty jako zdroj kvalitativních dat, aj. Pro proces získávání dat se ujala terminologie, tvorba dat. Toto označení není náhodné a má odkazovat na proces, při kterém je výzkumník, spolu s dotazovaným, či zkoumaným, odpovědný za tvorbu informací. (Milovský, 2006, s.141)

5.7 Metoda moderovaného rozhovoru (interview)

Slovo interview patří do skupiny nejsložitějších metod získávání kvalitativních dat, jedná se však i o nejvýhodnější formu tvorbu dat. Tato varianta je nerozlučitelně spojena s metodami pozorování. Tazatel musí být připraven adekvátně reagovat na dotazovaného, čím citlivější tazatel bude, na, byť nepatrné signály, tím větší má pravděpodobnost získat si důvěru dotazovaného a v rozhovoru se ve zkoumaných tématech dostat více do hloubky. Samotný termín interview poté označuje rozhovor, který je účelně vedený a který má za úkol získat data potřebná pro naplnění cíle studie. Proto se rozhovor, tedy normální forma lidské komunikace, odlišuje od výzkumného rozhovoru – tedy termínem interview. Interview je vedeno zpravidla s jednou až maximálně třemi osobami, když je interview vedeno s více než třemi osobami, označuje se už jako vzniklý určitý fenomén, například skupinové interview, či ohnisková skupina. Specifickou a ozvláštněnou formou interview je poté telefonní interview. Jedná se o výzkum, který je prováděn za použití dálkového spojení, výzkumník a dotazovaný se fyzicky nesetkají. Pokud se jedná o klasické interview, tedy založené na fyzickém setkání, můžeme definovat tři základní skupiny:

- Nestrukturované interview
- Polostrukturované interview
- Strukturované interview

(Mioviský, 2006, s.155-157)

V tomto případě je použita metoda polostrukturovaného interview, zejména proto, že nechává prostor dotazovanému, ten se poté může od otázky odchýlit a mluvit o věcech, které považuje za důležitější. V rámci přípravy byly otázky vypracovány a nechány účastníkům výzkumu k seznámení.

5.7.1 Polostrukturované interview

Jedná se o nejrozšířenější metodu interview, nabízí střední cestu mezi nevýhodami nestrukturovaného a plně strukturovaného interview. V rámci přípravy je vyžadováno určité schéma, seznam otázek, které budou plnit funkci průvodce interview a jsou pro respondenty povinné. V rámci možností potom může docházet k různým drobným změnám (pořadí otázek, okruhů), tak, aby byla zajištěna maximalizace výsledků výzkumu. U některých okruhů otázek je možné nechat dotazovanému „volnou ruku“, nechat jej mluvit více volně a více zešíroka, zatímco u jiných okruhů tomu může být naopak a tazatel bude vyžadovat větší přesnost a striktnost držení se tématu. V polostrukturovaném interview je vhodné si nechávat věci od dotazovaného upřesňovat, používat tzv. *inquiry* – následné dotazování pro upřesnění odpovědí, jak je chápán přesný význam atd. Dále je pracováno s informací více do hloubky, kladou se doplňující otázky směřující k výzkumnému cíli, tento proces opakujeme, dokud je v odpovědích obsažena, pro výzkumníka, informační hodnota, nebo dokud nám nevyprší časový limit určený pro konkrétní interview. Je zde tedy obsaženo jádro interview (témata, otázky), které jsou závazné. Prostředí je pro polostrukturovaný interview více zásadní než u nestrukturovaného interview. Vnějšímu prostředí přikládáme větší pozornost, někdy je přímo vyžadováno určité prostředí. (Mioviský, 2006, s.159-160)

V rámci polostrukturovaného interview se využívá různých pomůcek, které pomáhají zachytit zkoumanou realitu. Může se jednat o různé „taháky“, které ulehčí práci s výzkumem. (Mioviský, 2006, s.160)

Polostrukturovaný výzkumný rozhovor snoubí prvky nestrukturovaného a strukturovaného stylu. Je zde nejširší paleta možností, které se dají v průběhu výzkumu použít. Na základě různých situací můžeme kombinovat prvky polostrukturovaného interview, a tak získat z výzkumu co nejvíce informací. (Mioviský, 2006, 159-161)

Před začátkem interview byla vyřešena formalita ohledně informovaného souhlasu, který opravňuje k použití získaných dat ve výzkumu této bakalářské práce. Seznam otázek byl vytvořen a předán před začátkem interview, aby se s ním respondenti mohli seznámit. Celkově bylo připraveno dvanáct otázek, ke každému dílčímu cíli se vztahovaly čtyři otázky. Tyto čtyři otázky utváří osnovu k naplnění dílčího cíle. Dále byl nechán prostor každému dotazovanému, aby svou výpověď směřoval tam, kam uzná za vhodné, ovšem byl zde jasný rámeček otázek, který musel být zodpovězen.

5.8 Metody a zpracování kvalitativních dat

V rámci kvalitativního výzkumu se musí určitým způsobem pracovat s kvalitativními daty. Úkony, které souvisí se získáváním informací a další fáze analýzy dat nazýváme data managementem. Data management v kvalitativním výzkumu je definován jako soubor úkonů, které jsou potřebné pro získání, výběr a vyhodnocení a vyhledávání informací.

5.8.1 Fixace dat

Kvalitativní data, která jsou získána pomocí určité technologie, jako je například fotoaparát, nebo magnetofon, se používá termín fixace dat. Výhody plynoucí z této varianty jsou takové, že se uložená data mohou projít zpětně a je zde menší pravděpodobnost toho, že by se nějaká informace ztratila v průběhu vytváření dat. Dalším benefitem audiovizuální fixace je zachycení autentické atmosféry průběhu zkoumání. (Miovský, 2006, s.197-198)

V rámci tohoto výzkumu je použita fixace dat za pomoci mobilního telefonu a notebooku, kde byla použita aplikace záznamník/diktafon. Jedná se tedy o formu zvukové fixace. V průběhu zpětného přehrávání rozhovorů se stávalo, že nebylo rozumět, co dotazovaný odpověděl. V této situaci poté byla použita i druhá nahrávka, díky které se dalo nezřetelným částem rozhovoru lépe porozumět. Taktéž dva zvukové záznamy plní funkci zálohy získaných dat.

5.8.2 Systematické uspořádání dat pro kvalitativní analýzu

Systematické uspořádání dat chápeme jako konečné zpracování kvalitativních dat. Po tomto kroku jsou již data připraveny pro zahájení kvalitativního výzkumu. Nejprve se rozlišují data dle zdroje, použité metody, nebo jiného kritéria. V podstatě se jedná o třídění dat do skupin, podle kterých se dál s výzkumem pokračuje. Dalším krokem jsou částečné úpravy dat, které následně umožní snadnější práci. V dnešní době se využívají technologie, pro zjednodušení procesu zpracování dat. Toto zpracování je označeno jako kódování dat. Jedná se o prvotní zpracování informací, tzn. že se původní autentický rozhovor roztřídí do jednotlivých segmentů, které slouží k další práci. Jednotky, které vzniknou se pojmenují. Tato část je zpravidla velice náročná, jelikož vyžaduje plné porozumění struktury. V dalším procesu se poté dá segmenty různě upravovat, zvětšovat nebo zmenšovat, dle potřeby výzkumníka.

(Miovský, 2006 dle Schwandt, s.210)

Data byla uspořádána dle jejich původu. Dále se seřadily podle úmyslu dalšího zpracování. K samotnému kódování byl použit program MAXQDA. Tato část pro mne byla časově velice náročná, musel jsem probrat a roztřídit velký objem získaných dat.

5.9 Rozbor dat

Při analýze dat je v této práci vycházeno ze zakotvené teorie. Výhody zakotvené teorie spočívají v její plastičnosti a možnosti částečné a kontrolované úpravy i v průběhu výzkumu. Při těchto procesech se nepohybuje jen v deskriptivní rovině, ale plynule se přechází také do roviny hledání něčeho skrytého. Hledá se hlubší sféra, která se nachází za deskriptivní rovinou. V rámci zakotvené teorie je v této práci využito metody otevřeného kódování. (Miovský, 2006, p. 226)

5.9.1 Otevřené kódování

Kódování znamená, že se získaná data znovu projdou, protřídí a celkově se upraví do stavu, ve kterém se s ním následně lépe pracuje. Je zde snaha o nalezení a seskupení informačních jednotek do kategorií, které nesou nějaké společné znaky. Jedná se o jakousi vyšší kategorii, ve které jsou obsaženy informace abstraktnějšího charakteru. (Miovský 2006, s.227-229)

V této části bylo kódování zprostředkováno skrze počítačový program MAXQDA 2020. Tento program ve zkušební třiceti denní lhůtě umožní využití obsahu v plném rozsahu. Bylo vytvořeno několik kódů, podle kterých se označovaly pasáže v textu. Poté se dá celý program projít a podle už vytvořených kódů vyhledávat označené části textu. Tento postup byl uplatněn k tvorbě dat pro tuto práci.

5.10 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek určený pro tuto práci jsou muži a ženy ve věku 25-35 let, kteří mají zkušenosti s terénní prací v rámci programu Hard and Smart spadající pod brněnské pracoviště Podaných rukou.

Vzorek respondentů je genderově vyrovnaný, kde na otázky odpovídali dva muži a dvě ženy služby Podaných rukou v Brně. Celkově se tedy jedná o čtyři respondenty, kteří byli i v době pandemie viru COVID - 19, ochotni na otázky výzkumu odpovědět.

Někteří respondenti odpovídali velice obsáhle, často od tématu odbíhali a přeskakovali a jiní zase odpovídali velice stručně, dle jejich schopností a co nejvýstižněji. Vzorek obsahuje pracovníky, kteří stáli u zrodu programu Hard and Smart a vychází se tak zde z předpokladu, že jsou nejzkušenějšími pracovníky.

6 Výsledky výzkumu

V rámci tohoto výzkumu se dají spatřovat jisté limity v tom, že respondenti uvedení v této práci jsou jen z jedné strany „barikády.“ Nejideálnějším stavem by bylo zahrnutí respondentů z řad klientů užívajících služeb Hard and Smart, nebo alespoň klientů, kteří mají s tímto programem nějaké zkušenosti a také poslední, ale o nic méně důležitou skupinu, a to majitelé a organizátoři, díky kterým se různé klubové a jiné hudební akce můžou uskutečnit. Avšak v době koronavirové pandemie a celkového útlumu všech akcí a událostí v tomto odvětví, tedy klubovém a nočním životě, to zkrátka není proveditelné. Vládní nařízení udává, že je zakázáno se sdružovat a jsou zavřené hospody, kluby, i jiné podniky kulturního rázu, tím pádem je ochromeno i samotné pole působnosti programu Hard and Smart. Z výše uvedených důvodů je výzkum postaven na pracovnících programu Hard and Smart. I přes všechna úskalí se pro tento výzkum podařilo sehnat dostatečné množství respondentů z řad terénních pracovníků programu Hard and Smart, kteří jsou klíčovým prvkem, bez kterého by daný program, Hard and Smart nefungoval.

6.1 Jak vnímají terénní pracovníci programu Hard and Smart situaci bezpečnosti mladistvých v klubech.

V této podkapitole je zpracován první dílčí cíl této bakalářské práce, a to, jak vnímají pracovníci programu Hard and Smart situaci bezpečnosti v klubech. Tento dílčí cíl byl určen třemi kódy, podle kterých se v rozhovoru na tuto otázku hledala odpověď.

Od respondentů často zaznívaly **nedostatky**, které by mohly v konečném důsledku ohrozit zdraví i život návštěvníků klubové scény a nočního života. Tyto osobní zkušenosti s těmito nedostatky zmínili tři z celkově čtyř dotazovaných v rámci tohoto programu. Respondent č.1 například uvedl:

„Pak máme i hmatatelný věci, že před tím šlo vidět, že ten personál moc neví, co s těma odpadlíkama, neřeší to, směje se tomu, když je průšvih tak ho odtáhnou před klub a už to není jejich starost, ať se postará někdo jinej. Tohle se teda taky markantně zlepšilo. Jo, bylo x zásahů různých odpadlých lidí, volaly se záchranky, volali se policajti, řešily se různé věci, dokázali se tomu postavit čelem.“

Naopak respondent č.4, jako jediný uvedl, že v rámci svých zkušeností v programu Hard and Smart nemá pocit, že by prostředí klubové scény a nočního života bylo špatně bezpečnostně ošetřené.

„Kluby, ve kterých jsem měla možnost působit jako pracovník programu HS na mě působily dostatečně dobrou bezpečnostní situací. Personál klubu nám byl vždy k dispozici, pokud by se objevil nějaký problém.“

Všichni respondenti se ale shodují na tom, že se v případě tohoto tématu nedá příliš generalizovat. Z rozhovorů vyplývá, že se bezpečnostní situace mění v závislosti na době a prostředí. Respondent č.3 uvádí:

„...tam už nějaký rozdíl mezi jednotlivými zařízeními jsou a nedá se to nějak zobecnit, každý zařízení to má jiný...“

Respondent č.1 uvádí:

„... takže bezpečnostní úroveň je různá, v zásadě není tak špatná, jakou měly ty kluby v 90kách.“

Z těchto tvrzení tedy vyplývá, že se bezpečnostní situace v klubech a v oblasti nočního života na území ČR zlepšila, oproti tomu, jak to bylo třeba v devadesátých letech minulého století. Každý klub/hudební akce má povinnost zajistit bezpečnost svých návštěvníků, avšak ne každý zřizovatel/majitel k tomuto přistupuje dostatečně zodpovědně.

Dalším aspektem, který v rozhovorech rezonoval, bylo téma **zodpovědnosti** k druhým, ale i k sobě samotným. Respondent č.1 uvedl, jak by se mohlo předejít mnoha rizikovým a zbytečným událostem, ke kterým dochází, kdyby se dodržovalo pár základních pravidel.

„Nenechat se strhnout těma vrstevníky a okolím, mít svou hlavu a rozum za každé situace a najít si nějaký minimální informace o těch rizikových faktorech, alá, když se vrátím po mejdanu a píská mi v uších a odezní to až za dva dny, tak zjistit si sakra co to bylo a jestli mi to taky nemusí zůstat, to je třeba taková věc, kterou lidi podceňují.“

Podobné rady zaznívaly od všech účastníků výzkumu. Pro tyto příklady byla vytvořena kategorie nazvaná **Zodpovědnost**. Respondent č.2 na tuto problematiku například reaguje větou:

„Ono by stačilo, že když jdu na párty, tak sebou mám někoho, s kým se navzájem hlídáme, před párty se pořádně najím, dostanu do sebe nějaký vitamín, chráním si sluch před hlasitou hudbou, dodržovat pitný režim, poznat, kdy mám dost a dovolit si odejít na chvíli na čerstvý vzduch a rozmyslet si, jestli není na čase odjet domů, když někoho potkám a chystám se s ním mít sex, je dobrý mít vždycky kondom, když se chystám šňupat, je dobrý mít svoje čistý sterilní šňupátko a mnoho dalšího.“

Z výkladů, které poskytli respondenti pro tento výzkum vyplývá, že je bezpečnost do velké míry ovlivněna každým návštěvníkem. Připravenost každého návštěvníka v konečném důsledku ovlivňuje bezpečnost v oblasti nočního života a klubové scény. Dále vyplývá, že

mnoho návštěvníků není schopno rizikům čelit, navzdory tomu, že mají všechny potřebné informace pro předcházení nebezpečným situacím k dispozici.

Respondent č.1:

„...ale když pak jdeme do těch konkrétních oblastí, tak o tom překvapivě ví mnohem méně, než by člověk očekával v době internetu, ale vlastně je to o tom, že těch informací je tolik, že ti lidi si potom nenajdou nic pořádného, protože jsou zahlceni blbostí. Když to budu takhle bagatelizovat jednoduše.“

V rámci **zkoumání vztahu bezpečnosti** a působení preventivních programů v klubech a v oblasti nočního života, dle zkoumaného vzorku vyplývá, že je bezpečnostní situace v klubech s preventivním programem Hard and Smart lepší než v klubech, které s podobnými programy nespolupracují. Respondent č.1 a č.4 na tuto problematiku odpovídají konkrétní odpovědí:

Respondent č.1: Ale jde o to, že jsou bezpečný, ale dá se říct, že tím že teda nějakým standardu, nějaký metodologii něco hlídají, udržují to, je to průběžně kontrolováno, tak to si troufám tvrdit, že je to lepší oproti mnohým, který buď nespolupracují s náma anebo to neřeší ani nějak moc po své vlastní ose.

Respondenti č. 2 a 3 odpovídají více obecně, ale shodují se na tom, že v klubech, kde působí Hard and Smart je bezpečnostní situace na dobré úrovni:

To, že s H&S nějaký klub/pořadatel chce spolupracovat je samotné známka zvýšeného zájmu o bezpečí návštěvníků, který se určitě projevuje i mimo působení programu například výběrem personálu a jeho školením atd. Z hlediska námi sledovaných faktorů mi tedy kluby, kde působíme přijdou na velmi dobré úrovni. Většina splňuje certifikaci H&S. Samozřejmě nic není stoprocentní a občas dojde k nebezpečné situaci i v případě, že bylo pro prevenci uděláno maximum. Také může hrát velkou roli konkrétní akce v klubu a subkultura, která ji navštěvuje.
(respondent č.3)

Při analýze tohoto dílčího cíle byly rozpoznány tři kategorie – **nedostatky, zodpovědnost a zkoumání vztahu bezpečnosti**. Celkově z analýzy této otázky vyplývá, že se bezpečnostní situace v klubech neustále zlepšuje, může za to i to, že kluby navštěvuje méně lidí než v předchozích generacích. Zvýšil se i například zájem ze strany klubů, nabídka služeb Hard and Smart nestíhala pokrýt celkový zájem o tuto službu ze strany podniků a hudebních akcí. Program se dostal do širšího povědomí, začal spolupracovat s třetími subjekty, jako jsou například magistráty, nebo pivovary a začal s prosazováním svých zájmů ohledně bezpečnosti i v legislativní rovině. Nicméně je bezpečnost v klubech stále spíše v rukou každého návštěvníka. Obecně se pracovníci programu shodli na tom, že by bylo ideální, kdyby

návštěvníci nekonzumovali alkohol, ani jiné psychoaktivní látky a měli někoho, s kým se budou na podobné akci vzájemně hlídat.

6.2 Co vnímají terénní pracovníci programu Hard and Smart jako největší hrozbu pro mladistvé v klubech.

Na tuto otázku se podařilo celkem jednoznačně najít odpověď u všech respondentů. Pro účel definování největšího nebezpečí byl vytvořen kód Hrozba. Nejvíce definovaných hrozeb se objevilo v kontextu **užívání alkoholu a psychoaktivních/omamných látek**. Respondenti poukazují na nevyhovující legislativu a možnosti obstarání drog přímo v místě konání dané akce. Jako hrozbu to poté označili všichni 4 respondenti. Respondent č.2 ku příkladu uvedl:

„Hrozby jsou asi všude – osobně mi přijde nejnebezpečnější to, že si lidi často mohou koupit látku na párty, o které netuší, jakou má kvalitu. Pak se může snadno stát, že v extázi je přimíchaný pervitin. Návštěvníci ráno zažívají nepříjemné depresivní dojezdy, se kterými po extázi tolik nepočítali a mohou být vystrašení.“

Zajímavá je i zmínka o kvalitě a složení drog, které se dají pořídit i přímo na hudebních akcích/klubech. Jedná se o nebezpečný jev, který výrazně ovlivňuje celkovou bezpečnost. Respondent č.1 uvádí:

„Že třeba měly nájezd toho účinku třeba až po hodině a lidi začli panikařit, že se nic neděje, že je to slabý, tak si dali jednu, nebo další dvě tablety extáze, ale pak se jim to spojilo a zkolabovali.“

V rozhovorech se objevuje také kritika vůči nevoli povolit **testování nelegálních substancí** přímo v klubech a tím, ve svém důsledku zmírnit rizika spojená s užíváním. Respondent č. 1 a 3 uvedli, že testování by výrazně posunulo téma bezpečnosti.

Respondent č.1:

„Takže největší téma, který nám tam chybí je testování těch substancí, což se ve spoustě zemí kolem nás děje, u nás je to zablokovaný zvláštním způsobem, ale to by bylo na samostatnou práci jenom o tomhle. Ale je to u nás problém, byť ta snaha od nás je, lidi to chtějí, všichni to chtějí, není to nezákonné, apriori v určitým provedení, nicméně i tak je proti tomu obrovská vlna, řekněme, odporu ze strany Národní protidrogové centrály a obecně lidí z Vnitra no. A je to škoda po odborné a racionální stránce racionálních argumentů, vědeckých argumentů, většiny dobré praxe po celým světě je to jako nesmysl tohle zablokovat, spíš to vymyslet v nějaké kultivované podobě, dělat to, ale zakazovat to apriori je blbost a pod to se podepíšu úplně kdykoliv a kdekoliv.“

Respondent č.3:

„Výrazný krok vpřed by bylo i to, pokud by konečně došlo k umožnění testování obsahu látek přímo na akcích.“

Dále se v této oblasti objevuje, jako hrozba, **nedostatečná informovanost** o rizicích, jak návštěvníků, tak provozovatelů akcí, majitelů klubů a jejich personálu. Jedná se o nedostatečné vědomí účastníků klubů a nočního života o možných rizicích spojených s užíváním drog a alkoholu. Respondenti popisují zkušenosti, jak s personálem, tak se samotnými návštěvníky. Dle respondentů se dá tomuto riziku/hrozbě poměrně efektivně čelit za pomoci informačních kampaní a různých odborných školení personálu.

Respondent č.1 reaguje takto:

„Jo všechno to má směřovat k nějaký pozitivní změně, upravit to prostředí včetně teda toho personálu, ve smyslu bezpečnějšího clubbingu. Jo že ta první část práce s tou primární cílovou skupinou je působení přímo na lidi, co tam chodí, druhá kultivovat to prostředí pozitivním směrem, aby to bylo bezpečnější, což děláme s téma majitelama aj zaměstnancema.“

Respondent č.4 uvádí:

„Poznat třeba člověka předávkovanýho, nějakýho, kterej tam spí, což vlastně nepoznáte, to musíte zkontrolovat, zjistit, jestli reaguje. Ono to je více méně ten postup stejnej, ono je to více méně jedno, jestli se předávkovat nějakou extází, nebo mu, má nějaký jiný obtíže, ale prostě je potřeba jednat rychle, nenechávat tyhle lidi na místě, nepřehlížet je a tím se výrazně snižuje riziko, že tam někdo zataví prostě. To je asi hlavní tady ta věc. Pak samozřejmě opakujeme s téma jejich manažerama, aby si tohle ideálně dali, třeba i do nějakých i smluv svých, nějakou metodologii, třeba pro ty, existují security služeb, který jsou dost často najímaný externě, tak aby tam bylo jasně specifikováno, ano hlídá se vchod, ale jednou za 15 minut chceme aby při tom vašem výkonu, aby tam byl člověk, kterej projde prostor toalet, různý zákoutí klubu, chill outovou zónu, případně tam někde nějaká neplecha, zachovat se takhle a takhle, v případně odpadlýho člověka, zachovat se takhle.“

A respondent č.3 hovoří takto:

„Tady je to taky hodně různorodé. Co se týče informovanosti ohledně psychoaktivních látek to může být na škále úplná neznalost případně důvěřování mýtům až po expertnost převyšující pracovníky stánku. Mnohé ostatní rizika si návštěvníci uvědomují a sami na ně jsou schopni během rozhovoru s pomocí přijít. Velmi důležité je právě to, že si tyto vědomosti a zkušenosti mohou v rámci naší zóny nenásilnou formou zpřítomnit a poté třeba i aplikovat v průběhu večera.“

Z těchto výpovědí je patrné, že se tento rizikový faktor dá odbourat a program Hard and Smart se o to neustále pokouší. Také je tady zřetelné riziko informačního smogu, ve kterém se mnoho lidí ztrácí, nedokážou selektovat informace, a nakonec ani nedokážou být dostatečně kritičtí k různým nepodloženým informacím. V rozhovorech zaznělo i to, že mnoho nepravdivých informací koluje mezi subkulturou navštěvující obdobné hudební akce, data tedy nijak neověřují, jen je mezi sebou navzájem šíří. Nakonec se však při odborném rozhovoru s kvalifikovanou osobou většinou podaří klienta služby řádně informovat a popřípadě prohloubit již získané znalosti.

Z rozhovorů vyplynuly tři základní hrozby, která respondenti považují za nejpalcivější v době, kdy s nimi byl výzkum proveden. Dodatečná hrozba vyplynula z analýzy dat v následujícím dílčím cíli, jedná se o hrozbu financování. Identifikace problémů často zaznívala v kontextu vyprávění vlastních zkušeností při realizaci aktivit programu Hard and Smart. Tyto rizika tedy jsou **užívání alkoholu a psychoaktivních/omamných látek, nemožnost testování psychoaktivních substancí** pověřenými osobami přímo na hudebních akcích, nebo v klubech a **nedostatečná informovanost** samotných účastníků hudebních akcí, a i samotných pořadatelů/majitelů a personálu. Dodatečným rizikem je také nejasný vývoj **financování** programu Hrad and Smart v budoucnu.

6.3 Jak program Hard and Smart zlepšil bezpečnostní situaci na české klubové scéně a v oblasti nočního života dle pracovníků Podaných rukou.

Tato část výzkumu mapuje bezpečnostní situaci na základě už fungujícího programu Hard and Smart, tedy to, jakým způsobem tento program už pomohl. Je rozdělena na dvě části, a to na již dosažené úspěchy programu a na další plánované kroky do budoucna vedoucí ke zlepšení bezpečnosti v klubech a na hudební scéně obecně.

V oblasti již **dosažených bezpečnostních cílů** je vidět pokrok ve zvládnutí rizikových situací, jak u návštěvníků klubů, nočního života, tak u personálu. Tato informace dosažených výsledků je poměrně těžce měřitelná. Program sám o sobě nevykazuje nějaký pevně uchopitelný produkt, nebo výsledek. To však neznamená, že by program neměl výsledky, respondenti uvádí různé indikátory, podle kterých program hodnotí jako přínosný v oblasti bezpečnosti.

Respondent č.2 uvádí:

„Vnímám to, že klienti jsou značně informovanější, naučili se chodit si během akce popovídat o tom, co zrovna v rámci rizik na párty řeší, často se klienti opakují, nebo přivádějí nové lidi,

kterým říkají, že se od nás dozvěděli užitečné informace. Osobně mám pocit, že klienti rizikům více rozumějí a chrání se před nimi.“

Další uvedená výpověď zase hovoří o velkém počtu odkázaných klientů do příslušných navazujících služeb. Tento údaj je z hlediska této práce také důležitým ukazatelem zlepšení bezpečnosti v přímé návaznosti na program Hard and Smart.

Respondent č.4 zase výsledky programu Hard and Smart hodnotí takto:

„Dá se předpokládat, že ta aktivita má nějaký dopad na to, nedokážu říct přesně jaký, že se ty negativní jevy s návštěvou, tady toho prostředí, snižují a nejsou tak zlé, jak by musely být, plus máme za rok 2019 nějakých 300 odkazů do služeb a zhruba stejný počet hlubších individuálních rozhovorů.“

Respondent č.1 uvádí čísla, podle kterých je vidět zvyšující se zájem o tento program:

„Od té doby, co nám program vznikl, tak nám skáče zájem ze strany veřejnosti a těch lidí strašně moc. Mezi rokem 2017 a 2018 jsme měli nárůst v některých klíčových ukazatelech třeba o 100 procent. To je úplně darda. To že jsme ještě před časem měli 4000 kontaktů a dneska máme 13000, to je mazec.“

Důležitým, méně viditelným, úspěchem je i to, že se celková **situace bezpečnosti nezhoršuje**. Preventivní programy jako je Hard and Smart se potýkají s těžko vykazatelnou vykonanou prací. Jejím důležitým ukazatelem tedy může být i tato výpověď:

„Máme štěstí, že se u nás lidi nepředávkujou tak často něčím hrozným, aby umřeli, ale za minulej rok byly třeba 3 případy, pak byly ty případy syntetických kanabinoidů a tam všude jsme působili, pak na tom mírnění a řešení tady těch věcí. Nepřeju si, aby ta budoucnost byla nějaká temnější, ale taky částečně není i díky tady těm našim aktivitám.“ (Respondent č.1)

Co se týká budoucích plánů, tak ty jsou do velké míry zasaženy současnou pandemií. Pracovníci, se kterými byl výzkum realizován jsou ale optimističtí. Respondent č.1 například uvádí:

„To je docela divoká karta, která tím může na pár let docela zamíchat, zároveň ale počítám, že se lidi budou chtít dál bavit tímhle způsobem a zájem o ty služby aktuálně byl jako převis. My jsme měli větší poptávku, než jsme byli schopni uspokojit, ale vzhledem k tomu, že nejsme žádná firma a cenovej balíček není tak výhodnej, aby si za to lidi platili, jako nějakej komerční produkt, tak je to zařazený pod obecně prospěšnou společnost v neziskovém sektoru pod společnost Podané ruce.“

Respondent č.3 vidí bezpečnostní situaci v klubech do budoucna pozitivně, uvádí:

„Zájem o podobné služby jako je H&S určitě převyšuje nabídku. Takže věříme, že bezpečnost v prostředí nočního života bude do budoucna stále populárnějším tématem s podporou jak ze strany provozovatel klubů a promotérů, tak veřejných činitelů.“

Někteří respondenti však spatřují i rizika. V průběhu rozhovorů byla i několikrát zmíněná finanční podpora. Z výpovědí vyplynulo, že je financování služeb podceněné, z tohoto důvodu je finanční podpora programu zahrnuta i v této sekci. V případě nedostatku financí by mohlo hrozit omezení, nebo pozastavení programu, které by, v konečném důsledku, mohlo v budoucnu velice negativně omezit bezpečnost na klubové scéně a také v rámci nočního života.

„Financování je aktuálně, my jsme vděční za tu podporu, ale z hlediska té společnosti, jak z jedné cílové skupiny, tak druhé, je prostě nedostatečný.“

Tato výpověď je ukázkou dalšího rizika, které v této době může rozhodnout o bezpečnostní situaci v budoucnu. Tato výpověď není uvedena v sekci hrozby, protože se jako hrozba vyprofilovala až v tomto dílčím cíli.

Užitečnost a již dosažené cíle programu jsou tedy definovány takovými parametry jako je **lepší informovanost**, zvětšující se **zájem o službu**, nebo poměrně vysoké číslo klientů **odkázaných** na další formu odborné pomoci. Z těchto informací se dá jednoznačně usoudit, že je program užitečný a má za sebou prokazatelné výsledky. Na dílčí otázku, jak program Hard and Smart zlepšil situaci bezpečnosti se dá odpovědět výše zmíněnými parametry.

7 Interpretace výsledků výzkumu

Základním cílem celé této práce bylo zodpovědět hlavní výzkumnou otázku. Tu se podařilo zodpovědět pomocí tří dílčích cílů. Hlavním cílem této práce bylo zmapovat bezpečnost mladistvých v klubech za pomoci programu Hard and Smart. V této části budou rozepsány kapitoly dle dílčích cílů a na závěry a odpovědi na tyto otázky.

7.1 Dílčí cíl 1: Jak vnímají terénní pracovníci programu Hard and Smart situaci bezpečnosti mladistvých v klubech.

Z této výzkumné otázky vplynuly v konečném důsledku tři kategorie – nedostatky, zodpovědnost a zkoumání vztahu bezpečnosti. Nedostatky byly zaměřeny na kluby/ hudební akce, kde není například proškolený personál, není tam klidová zóna atp. Zodpovědnost míří na každého účastníka hudební akce, každý má svou bezpečnost do velké míry ve vlastních rukách, musí dodržovat určitá pravidla pro minimalizaci rizik, což třeba velká část účastníků hudebních akcí a klubů nedělá. A nakonec vztah k bezpečnosti, z této kategorie vyplývá, že se kluby a hudební akce navázány na program Hard and Smart, nebo program podobného charakteru lépe vypořádávají s rizikovými faktory.

Tato dílčí otázka lze tedy zodpovědět takto: terénní pracovníci programu Hard and Smart považují bezpečnostní situaci za stabilizovanou, na lepší úrovni než kdy před tím, bezpečnost však vyžaduje neustálé podmínky ke zlepšování a ve velké míře se na ní podílí i účastníci proudící za noční zábavou. Rok od roku zvyšující se zájem převyšující nabídku programu napovídá, že je situace v tomto rizikovém prostředí na dobré cestě ke zvýšení standardu bezpečnosti.

7.2 Dílčí cíl 2: Co vnímají terénní pracovníci programu Hard and Smart jako největší hrozbu pro mladistvé v klubech.

Tento dílčí cíl se dal poměrně přesně zodpovědět a identifikovat. Hlavními riziky jsou alkohol a psychoaktivní látky. Ty jsou zejména na hudebních akcích hojně konzumovány, často dochází k intoxikaci a následným problémům. Toto považují za riziko všichni účastníci výzkumu. Dalším navazujícím rizikem vplynulým z analýzy rozhovorů je nemožnost testování drog a omamných substancí přímo na hudebních akcích a v klubech, a to i přes veškeré předchozí snahy plynoucí ze strany programu a dalších. Povolení testování drog by

mělo pozitivní, tedy, zmírňující dopad na intoxikaci psychoaktivními substancemi a šlo by tedy o krok k bezpečnější klubové a hudební scéně. V rámci největších hrozeb je poté identifikována také nedostatečná informovanost u návštěvníků klubů/hudebních akcí a jeho personálu. Z rozhovorů zaznívá, že mnoho návštěvníků není dostatečně informovaná, u větší části lidí, kteří se dostanou do kontaktu s programem mají mylné nebo zavádějící informace. Závěrem je identifikováno i riziko financování. Dle výpovědí je financování nedostatečné a nebude stačit na pokrytí všech nákladů programu, teď je situace o to nejistější, když jsou zavřeny kluby a podobná místa, kde se program nejčastěji vyskytuje.

Vyplynulým největším rizikem však zůstává alkohol, psychoaktivní látky, ohrožující zdraví a život účastníků hudebních a jiných akcí, a financování programu. Financování programu je klíčové k udržení programu „v chodu“, proto je zde bráno, při nedostatečném financování, za stejnou hrozbu jako alkohol a psychoaktivní látky.

7.3 Dílčí cíl 3: Jak program Hard and Smart zlepšil bezpečnostní situaci na české klubové scéně a v oblasti nočního života dle pracovníků Podaných rukou

Tento dílčí cíl byl specifický svým nejednoznačným výstupem, v průběhu výzkumu sami dotázaní poukazovali na obtížné vykázaní své práce ve smyslu jasně viditelných výsledků programu. Navzdory tomuto je ale možné najít pozitivní výstupy programu Hard and Smart. Největším indikátorem ukazujícím funkčnost programu je vysoký zájem ze strany klubů a dalších subjektů pracujících s podobnou cílovou skupinou. Zájem ze strany klubů a hudebních akcí je takový, že ho služba nestíhá pokrýt a ročně přibývá i kontaktů s klienty navštěvující hudební a klubovou scénu a oblast nočního života. Dále je zaznamenán pozitivní dopad v oblasti lepší informovanosti, jak klientů navštěvující různé hudební akce, tak pořadatelů a majitelů klubů. Posledním signifikantním znakem zlepšení bezpečnostní situace z pohledu tohoto výzkumu je počet odkazů do dalších navazujících pomáhajících služeb.

Ukazatele zlepšení bezpečnosti v klubech a v oblasti nočního života jsou tedy vysoký zájem o tento program, lepší informovanost cílových skupin a zvyšující se počet odkázaných do navazující péče.

Diskuse

Cílem této bakalářské práce je zmapovat bezpečnost mladistvých v klubech za pomoci programu Hard and Smart. Toto téma bylo vybráno z toho důvodu, že se bezpečnosti v klubech, takto rozsáhle, nevěnuje žádný jiný program. Metodou zpracování je kvalitativní výzkum formou polostrukturovaných interview s pracovníky Podaných rukou v Brně. Závěr této práce utvářejí tři dílčí zjištění, která naplňují hlavní cíl této práce.

První dílčí cíl se zaměřuje na téma bezpečnosti, které je pro tuto práci klíčové. Bezpečnost v klubech jsem mapoval pomocí čtyř otázek, které byly formulovány tak, aby pokryly co možná nejširší chápání bezpečnosti. První otázka se zaměřuje na charakteristiku bezpečnosti v klubech, kde terénní pracovníci Podaných rukou v Brně působí. Druhá otázka je směřována na kluby, kde žádné podpůrné programy vedoucí ke zlepšení situace v bezpečnosti nepůsobí. Další dvě otázky se odkazují ke klientovi, tedy jaké jsou například charakteristické znaky klientů a co je nejčastější uváděnou příčinou prvokontaktu. Z výsledků tohoto dílčího cíle vyplývá, že je bezpečnostní situace v klubech na území České republiky stabilizovaná a na vysoké úrovni. Dále z něj však také vyplývá, že je potřeba bezpečnost v klubech neustále monitorovat a podporovat, jelikož se jedná o neustálý a kontinuální proces, který brání celkovému zhoršování bezpečnostní situace.

Co vnímají terénní pracovníci programu Hard and Smart, jako největší hrozbu pro mladistvé v klubech.

Druhý dílčí cíl blíže specifikuje pojem bezpečnosti. Zaměřuje se na největší hrozby, které v klubech identifikují pracovníci Podaných rukou v Brně. Zde byly použity otázky týkající se bezpečnostních situací, které musí pracovníci Podaných rukou řešit, a otázky týkající se předpokládaného vývoje bezpečnosti. Poslední téma tohoto dílčího cíle se soustředí na informace ohledně bezpečnosti a informovanosti klientů před prvokontaktem. Na těchto informačních základech leží odpovědi tohoto dílčího výstupu. Zásadním zjištěním je především identifikace rizikových oblastí, ze kterých je nejčastěji jmenován alkohol a psychoaktivní látky, které mohou ohrozit zdraví a život návštěvníků klubů. Dále však také financování programu, které je nejisté a mohlo by při nepříznivých okolnostech vést až k uzavření celého programu.

Třetí dílčí cíl se zabývá již dosaženými výsledky Hard and Smart. Plní funkci zejména doplnění informací. Jestli a kde se už podařilo něčeho dosáhnout a co dalšího může mít do budoucna přímý dopad na celkovou bezpečnost v klubech. Otázky se zaměřily na vývoj situace bezpečnosti v průběhu fungování programu Hard and Smart, co považují pracovníci za největší

krok vedoucí ke zlepšení bezpečnosti v klubech a jaké jsou budoucí strategie programu pro zlepšování bezpečnosti. Dále také na to, jaké jsou kroky, které může každý návštěvník klubů dělat, aby zmenšil rizika spojená s tímto druhem zábavy. Z tohoto zkoumání vyšel jako největší ukazatel zlepšení bezpečnosti v klubech zájem o program Hard and Smart, který převyšuje jeho kapacity, lepší informovanost cílových skupin a zvyšující se počet odkazů do dalších pomocných služeb.

Z porovnání teoretické a výzkumné části je patrné, že materiály vydané společností Podané ruce v Brně jsou odrazem reálné práce svých pracovníků a výsledků práce z terénu. Takové srovnání lze provést s rokem 2018, kdy byl jeden z pracovníků Podaných rukou v Brně na fungování služby dotazován. Nejlépe je to viditelné na popisu fungování programu, jak to uvádí Podané ruce na svých internetových stránkách, a výpověďmi jednotlivých pracovníků. Výsledky a konkrétní čísla popisované ve výroční zprávě poté odpovídají výpovědím hovořícím o výsledcích daného programu. Co se týče využitých principů, jako je například harm reduction a public health, ty jsou, dle participantů výzkumu, aplikovány v praxi dle jejich teoretického podkladu.

Toto téma je specifické v tom, že je široké i odborné veřejnosti zatím poměrně vzdáleno. Je mnoho palčivých problémů, které společnost zaměstnávají, je ale dobré si připomínat i tento rizikový sektor. V současné době se na vztah programu Hard and Smart a bezpečnosti nezaměřila žádná jiná bakalářská, absolventská, ani jiná práce podobného charakteru.

Limity tohoto výzkumu lze spatřovat ve zkoumání problému pouze skrze pracovníky Podaných rukou. Komplexnější by výzkum mohl být, kdyby se v řadách dotazovaných objevili i majitelé a personál klubů, nebo samotní návštěvníci noční zábavy. Takovýto výzkum by byl ovšem daleko obsáhlejší a díky zavřeným klubům a hospodám, v důsledku korona virové pandemie, nelze daný vzorek v této době obsáhnout. Tato práce může posloužit i jako podklad pro další zkoumání, tedy zkoumání klientů, majitelů a personálu přímo v terénu a jejich pohled na fungování programu a bezpečnost v klubech. Takto získaná data mohou nabídnout zajímavé srovnání výsledků a celkové dokreslení kontextu bezpečnosti v klubech. V konečném důsledku by výzkum mohl sloužit i pro zlepšení služeb programu Hard and Smart.

Závěr

Téma bezpečnosti v klubech je obecně velice zajímavé, je však poměrně opomíjeno. V České republice se mu věnuje pouze program Podaných rukou. Tento stav věci je blíže zkoumán pomocí kvalitativního výzkumu, ve kterém byla použita metoda polostrukturovaných rozhovorů s pracovníky Podaných rukou v Brně. Tato práce je rozdělena do dvou částí, první část popisuje teoretickou základnu pro pozdější pochopení výzkumu. Druhou částí je již zmíněný výzkum, který nejprve popisuje teoretickou základnu a poté i samotný výzkum. Zkoumání probíhá pomocí zodpovězení tří dílčích cílů. Ty zodpovídají otázky aktuální bezpečnosti, největší hrozby a zlepšení bezpečnostní situace pomocí Hard and Smart v klubech. Hlavní cíl této práce je odvozen z těchto tří dílčích cílů

Prostřednictvím první dílčí otázky lze částečně zmapovat nynější bezpečnostní situaci v klubech – tedy to, že terénní pracovníci programu považují bezpečnostní situaci v klubech za stabilizovanou a zároveň na lepší úrovni než kdykoliv v minulosti. Dílčí otázka č.2 odkazuje na nebezpečí a hrozby, které v klubech, přes všechny snahy pracovníků a dalších, přetrvávají. Hrozba, od které se poté odvíjí většina dalších je, dle jednoznačného souhlasu všech dotázaných, alkohol a drogy. Další takovou hrozbou může být nedostatečné financování, které by v konečném důsledku ohrozilo celkovou bezpečnostní situaci tím, že by program Hard and Smart nemohl nadále fungovat. Třetí dílčí otázka odkazuje na již dosažené úspěchy programu, tedy na oblasti, kde je již znatelné zlepšení. Jmenovitě je to zlepšení v oblasti informovanosti o možných rizicích, počet odkázaných osob do navazující péče a zájem o službu, který je z pohledu respondentů enormní. Z těchto dílčích cílů je vyvozen závěr hlavního výzkumného cíle, tedy to, že je **bezpečnostní situace v klubech na dobré úrovni, tato bezpečnost je však ohrožena různými vlivy, například nemožností testování psychoaktivních látek přímo v klubech, nebo nedostatečné financování.**

Přínos této práce je chápán v informovanosti o rizikovém prostředí klubů, kde je zvýšený výskyt alkoholu a psychoaktivních látek. V tomto prostředí je větší pravděpodobnost vzniku různých závislostí a vytváření potencionálních budoucích klientů sociálních pracovníků, ale i jiných pomáhajících profesí. Při vyšší popularizaci tohoto tématu by mohlo vzniknout více programů, které by se zaměřovaly na bezpečnost hudebních akcí a v rámci nočního života.

„Přitom může na festivalech a v klubech příznivě zasáhnout až stovky tisíc mladých lidí a dospělých. Od hudebních festivalů, majálesů až po tekno párty. Vyplňujeme mezeru mezi primární prevencí a momentem, kdy už řešíme problémové užívání nebo závislost.“

(Respondent č.1). Takto reagoval jeden z respondentů na téma užitečnosti podobných programů.

Dalším přínosem je zhodnocení Hard and Smart podle reálné situace v klubech. Podmětem pro další využití této práce je možnost navázat na tento výzkum z pohledu klientů Hard and Smart. Získal by se tak kompletní obraz o fungování Hard and Smart a bezpečnosti v klubech.

Seznam literatury

Kalina, K. a. k., 2008. *Základy klinické adiktologie*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-1411-0

Kebza, V., 2017. *Psycholog ve zdravotnictví. 2., upravené vydání*. Praha: Vydavatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-3657

Klimeš, L., 1981. *Slovník cizích slov*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.

kolektiv, K. K. a., 2001. *Mezioborový glosář pojmů z oblasti drog a drogových závislostí*. místo neznámé: Úřad vlády České republiky. ISBN 978-80-7235-446-7

Miovský, M., 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing. ISBN 80-247-36-24

Richard Jedlička, P. K., 2007. *Sociálně pedagogická práce s dětmi a mládeží v tíživých životních situacích v nízkoprahovém kontextu*. Praha: Rozvoj a podpora dalšího vzdělávání v oblasti kontaktní práce. ISBN 978-80-254-4001-8

Robinson, J., 2008. Harm reduction: An approach to reducing risky health behaviours in adolescents. *Paediatrics and Child Health*, Leden, pp. 53-56. ISSN 1918-1485

Single, E., 1995. Defining harm reduction. *Drug and alcohol review*, Červenec, pp. 287-290. ISSN 1465-3362

Internetové zdroje

Agentura pro výzkum trhu, NMS research, Brno. nms.cz/agentura-pro-vyzkum-trhu [online] © 2020 [cit. 2020-10-02] Dostupné z: <https://www.nms.cz/agentura-pro-vyzkum-trhu>

Česká asociace, streetwork, Brno. streetwork.cz/stranka/13/co-je-streetwork © 2020 [cit. 2020-20-01] Dostupné z: <https://www.streetwork.cz/stranka/13/co-je-streetwork>

Harm reduction international, what is harm reduction, hri.global/what-is-harm-reduction. [online] © 2020 [cit. 2020-05-03] Dostupné z: <https://www.hri.global/what-is-harm-reduction>

Holčík, Jan. 2011. Program zdraví 2020 Praktický lékař. ebsco.host [online] [cit. 2020-03-10] ISSN 0032-6739 Dostupné z: <http://web.b.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=6&sid=9e2acbee-b04e-4a41-ac26-76b69f3bedea%40pdc-v-sessmgr01>

Holčík, Jan. 2016. Social medicine, public health and governance for health. Časopis lékařů českých. Pro-lekare [online] [cit. 2020-03-10] ISSN 00087335. Dostupné z: <http://www.prolekare.cz/casopisy/casopis-lekaru-ceskych/>

House of Switzerland, Švýcarsko, drug chcking. houseofswitzerland.org/drug-checking [online] © 2020 [cit. 2020-20-02] Dostupné z: <https://www.houseofswitzerland.org/swisstories/society/drug-checking-swiss-response-risks-drug-use?fbclid=IwAR0rohUBr0aloBI7xDkA-XoG9P-7WUmkfnfyCxyMrRgFsngQVV7KWXFADAuU>

Home Office, London drug policies, safer clubbing pdf, csdp.org/safer-clubbing [online] © 2002 [cit. 2020-25-02] Dostupné z: http://www.csdp.org/research/safer_clubbing_txt.pdf

Institut fuer zukunft, safer clubbing, izf.me/safer-clubbing [online] © 2012 [cit. 2020-25-02] Dostupné z: <https://ifz.me/safer-clubbing>

National center for biotechnical information, Harm reduction, ncbi.nlm.gov [online] [cit. 2020-27-02] Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/27696887>

Podané ruce, Brno. O společnosti, podaneruce.cz/o-spolecnosti [online] © 2020 [cit. 2020-15-01] Dostupné z: <https://podaneruce.cz/o-spolecnosti/>

Podané ruce, Brno. Program, centra služby, podaneruce.cz/centra-sluzby [online] © 2020 [cit. 2020-15-01] Dostupné z: <https://podaneruce.cz/centra-sluzby/program-hardsmart/#sluzby>

Podané ruce, Brno. Program, hard and smart, podaneruce.cz/hardsmart-1 [online] © 2020 [cit. 2020-15-01] Dostupné z: <https://podaneruce.cz/wp-content/uploads/2019/08/HardSmart-1.pdf>

Podané ruce, Brno. Co dělat když, pdf, podaneruce.cz/co-delat-kdyz-pdf [online] © 2020 [cit. 2020-23-01] Dostupné z: <https://podaneruce.cz/wp-content/uploads/2019/08/Co-d%C4%9Blat-kdy%C5%BE-1.pdf>

Podané ruce, Brno. Výroční zpráva, 2017 [online] © 2020 [cit. 2020-26-01] Dostupné z: https://aktualne.podaneruce.cz/wp-content/uploads/2018/07/Vy%CC%81roc%CC%8Cni%CC%81-zpra%CC%81va-2017_Spolec%CC%8Cnost-Podane%CC%81-ruce.pdf

Podané ruce, Brno. Výroční zpráva, 2018 [online] © 2020 [cit. 2020-26-01] Dostupné z: <https://aktualne.podaneruce.cz/wp-content/uploads/2019/11/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD-zpr%C3%A1va-SPR-2018.pdf>

Podané ruce, Brno. Výroční zpráva, 2019 © 2020 [cit. 2020-26-01] [word]

Safer might life, who we are, safernightlife.org/who-we-are [online] © 2017 [cit.2020-15-02] Dostupné z: http://www.safernightlife.org/who_we_are

Zákon č.258 ze dne 11. srpna 2000. Zákon o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů. In Sběrka zákonů ČR. Částka 74, Dostupné také z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=2000&typeLaw=zakon&What=Rok&stranka=8> ISSN 1211-1244